

OPONENTSKÝ POSUDOK

na dizertačnú prácu JUDr. Simony Heranovej : „ Trestněprávni postih podvodných jednani proti majetku.“

Na základe rozhodnutia dekana Právnickej fakulty Univerzity Karlovej v Prahe prof. JUDr. Aleše Gerlocha, CSc., zo dňa 18. júla 2012, o vymenovaní za oponenta dizertačnej práce na tému „Trestněprávni postih podvodných jednani proti majetku“ , vypracovanej doktorandkou JUDr. Simonou Heranovou, predkladám tento oponentský posudok.

Ochrana majetku, alebo inak povedané ochrana vlastníctva vo všetkých jeho druhoch a formách , patrí k základným hodnotám, ktorým trestné právo poskytuje ochranu. Osobitne to platí pre tie útoky proti vlastníckym právam, ktoré sa napádané formami podvodného konania. Majetková trestná činnosť založená na báze podvodu je nielen skutkovo a právne zaujímavá, ale aj značne komplikovaná, pretože jej podstata spočíva v klamlivom konaní páchateľov , snažiacich sa o uvedenie poškodených do omylu, alebo o využitie ich omylu, za účelom obohatenia sa na úkor cudzieho majetku, respektívne spôsobenia škody na takomto majetku. Formy majetkových podvodov, a v tejto súvislosti páchateľmi používané metódy, sú mnohoraké a ich počet neustále rastie. Na druhej strane sme svedkami neustálого posilňovania formálneho chápania trestného činu a s tým súvisiacej kazuistiky, pričom vyvstáva otázka, či platná úprava skutkových podstát trestných činov , úlohou ktorých je postihovať podvodné konanie proti majetku , je spôsobilá toto poslanie aj efektívne naplniť. Na viac, práve pri takomto druhu trestnej činnosti sa treba pri každom konkrétnom prípade dôsledne zamýšľať , či je naplnená požiadavka subsidiarity trestnej represie, teda či nie je na mieste uplatnenie občianskoprávnej, obchodnoprávnej, administratívnej alebo inej právnej zodpovednosti. Toto pochopila aj autorka dizertačnej práce predloženej na posúdenie . Z citovaných slov je zrejmé, že problematika trestnoprávneho postihu podvodných konaní proti majetku , je problematikou nielen aktuálnou ale aj značne náročnou.

Formálne sa obsah práce, inak pozostávajúci zo 191 strán vlastného textu súvisiaceho so spracovanou problematikou, delí na úvod, sedem relatívne samostatných, no pritom logicky na seba nadväzujúcich kapitol a záver. Jednotlivé kapitoly sú ďalej vnútorné členené na časti a podčasti. Súčasťou práce je aj zoznam použitých prameňov, zoznam skratiek právnych predpisov a abstrakt v českom a v anglickom jazyku.

V úvode práce, ktorý je pomerne dlhý a opisný, formuluje autorka práce okrem iného aj jej cieľ, ktorý možno na základe formulácie „vytvoriť komplexný pohľad na problematiku trestnoprávnej úpravy postihu podvodného konania proti majetku v českom trestnom práve z hľadiska najzákladnejších skutkových podstát tak, aby bolo zrejmé nakoľko je táto právna úprava neustálená, nejednoznačná a rozporuplná“ (s. 6) považovať vzhľadom na zameranie a charakter práce za legitimny. Zaujímavé je však, že autorka v takto vymedzenom cieli práce prejudikuje taký záver, ktorý by mal byť skôr hypotézou, ktorá by mala byť vypracovanou dizertačnou prácou potvrdená alebo vyvrátená. Autorka v úvode práce pomerne podrobne vysvetľuje čo chce v jednotlivých častiach práce skúmať , prípadne aj ako to chce skúmať. Autorka v úvode práce teda v podstate vymedzila aj metodiku spracovania problematiky, ale bez uvedenia konkrétnych predpokladaných metód, čo

nemožno z metodologického hľadiska hodnotiť úplne pozitívne. Neobvyklý je aj pojem „najzákladnejšie skutkové podstaty“ použitý vo vete , v ktorej je formulovaný cieľ práce. Trestnoprávna teória takýto pojem nepozná.

Vždy treba pozitívne hodnotiť snahu spracovateľov kvalifikačných , ale aj odborných a vedeckých prác, ak sa pri skúmaní problému z hľadiska platnej legislatívy nevyhýbajú ani historickým súvislostiam skúmanej problematiky. Takto postupovala aj autorka hodnotenej dizertačnej práce. Výsledok jej snáh je zhmotnený v obsahu prvej kapitoly (autorka ju označuje číslom dva, lebo číslom jedna označila úvod práce). Skutočnou analýzou vývoja úpravy trestných činov proti majetku s podvodným motívom je však až hodnotenie tejto úpravy podľa trestných zákonov z roku 1950 a 1961. Úprava skúmanej problematiky v predchádzajúcich historických obdobiach, vrátane tých najstarších, je zmapovaná len rámcovo. Ako nepodstatné sa javia niektoré nepresnosti , ako napríklad v prípade tvrdenia autorky, že rakúsky trestný zákon z roku 1852 platil v Československu na základe recepčnej normy do roku 1950. Pravda je totiž taká, že rakúsky trestný zákonník platil v Československu len na území Čiech, Moravy a Sliezska. Na území zvyšných častí Československa (Slovensko, Zakarpatská Rus) platil uhorský trestný zákonník z roku 1878. Osobitne treba vyzdvihnúť skutočne podrobny prehľad zmien a doplnení v úprave podvodných konaní namierených proti majetku za obdobie rokov 1990 až 2009, vrátane kvalitatívneho hodnotenia charakteru jednotlivých zmien a ich dopadu na aplikačnú prax. Pozitívne treba hodnotiť aj prehľadný a obsahove zaujímavý exkurz v závere tejto kapitoly, ktorý sa týka predstavenia trestného zákonníka č. 40/2009 Zb. najmä z hľadiska podmienok jeho vzniku a analýzy myšlienok , ktoré ovplyvnili systematiku osobitnej časti tohto základného hmotnoprávneho predpisu, vrátane systematiky skutkových podstát trestných činov založených na podvode proti majetku.

V súlade s logickou postupnosťou je vypracovaný aj obsah v poradí druhej kapitoly, ktorá je však v práci číselne označená číslom tri. Autorka sa tu v súlade s osvedčenou metódou spracovania textu „od všeobecného ku konkrétnemu“ vysporiadala s novým poňatím súvisiacich základných hmotnoprávnych pojmov , ako napríklad pojem trestného činu, protiprávost' a formálne chápanie trestného činu. Osobitne v tejto súvislosti autorka veľmi správne poukazuje na nuansy a neujasnenosť spojenú s chápáním pojmu spoločenská škodlivosť a od tohto pojmu sa odvíjajúcej zásady subsidiarity trestnej represie, alebo inak povedané uplatnenia princípu „ultima ratio“. Výsledkom sú čiastkové závery , ktoré autorka tvorivo aplikuje na podmienky vyvodenia trestnej zodpovednosti v prípade podvodných konaní proti majetku. Nič iné neprichádza do úvahy, len sa s takýmto prístupom autorky stotožniť. Do samostatnej , v poradí tretej kapitoly (v práci označená číslom štyri), zaradila autorka stručnú všeobecnú úvahu o súvislostiach trestnej zodpovednosti právnických osôb v prípadoch podvodných konaní namierených proti cudziemu majetku. S obsahom tejto kapitoly je možné sa stotožniť, avšak z formálneho hľadiska mohla byť táto problematika súčasťou predchádzajúcej kapitoly, v rámci vysvetlenia nových pojmov.

Obsah štvrtej j kapitoly v poradí, označenej číslom päť, predstavuje vzhľadom na svoj rozsah, ale predovšetkým vzhľadom na problematiku a spôsob jej spracovania , jednu z podstatných častí dizertačnej práce. Autorka v tejto časti práce skutočne analytickým a kreatívnym spôsobom podáva možno povedať komplexné informácie o platnej úprave skutkovej podstaty trestného činu podvodu. Nielenže podrobne hodnotí jednotlivé znaky skutkovej podstaty tohto trestného činu, vrátane jej kvalifikovaných podôb, ale podáva aj dôslednú analýzu možností diferencovaného prístupu pre ukladanie trestov, ako aj predpokladov vyvodenia trestnej zodpovednosti v prípadoch jeho vývinových štadií . Oceníť treba aj skutočnosť, že súčasťou hodnotenia úpravy trestného činu podvodu je aj analýza vzťahu medzi znakmi jeho skutkovej podstaty a znakmi skutkových podstát iných trestných činov, ktoré majú charakter podvodného konania proti majetku. Komplexnosť informácií

dopĺňa prehľad nazerania na naplnenie znakov skutkovej podstaty trestného činu podvodu v osobitných situáciách, ako aj vhodná kazuistika. Výsledky vykonanej analýzy a hodnotení , súčasťou ktorej sú aj upozornenia na problémy, ku ktorým platná právna úprava môže viesť, opiera autorka o publikované názory odborných autorít, skúsenosti aplikačnej praxe , ako aj o relevantnú judikatúru súdov. Neváha pritom celkom jednoznačne zaujať aj odlišný názor. Robí to však vtedy, ak môže takýto postoj racionálne argumentačne podložiť. Výhradu však možno uplatniť k zvolenému členeniu kapitoly, keď autorka použila v rozpore s logikou rozdelenie kapitoly na jednu časť, ktorú ďalej delí na viacero podčasti.

Podobne aj nasledujúca, v poradí piata kapitola (nesie označenie ako šiesta) patrí k nosným časťam hodnotenej práce. Je tomu tak preto, lebo autorka v tejto časti práce podobným postupom ako v predchádzajúcej kapitole analyzuje tento krát skutkové podstaty trestných činov, zahŕňajúce osobitné prípady podvodov, tak ako sú upravené v trestnom zákonníku. Aj v tomto prípade autorka upozorňuje na problémové miesta právnej úpravy skúmanej problematiky. Na viac , v porovnaní s predchádzajúcou kapitolou, v tejto časti autorka použila zaujímavý prístup, spočívajúci v komparácii rozdielov medzi navrhovanými úpravami v rámci legislatívneho procesu a platným znením skutkových podstát analyzovaných trestných činov. Výsledkom sú zistenia, na základe ktorých autorka formulovala názor, že viaceré navrhované, ale v rámci legislatívneho procesu neprijaté riešenia , by boli v porovnaní s platnou úpravou pre aplikačnú prax výhodnejšie . Nie každý sa musí s týmito jej názormi stotožniť, ale možno sa jej takýmto prístupom podarilo vytvoriť podmienky pre otvorenie odbornej diskusie na túto tému.

Obsah v poradí šiestej kapitoly, ktorá nesie označenie ako siedma, zamerala autorka na priblíženie a porovnanie úpravy možností trestného postihu podvodných konaní proti majetku podľa slovenskej úpravy. Aj keď je táto problematika spracovaná len informačne , bez hlbšej analýzy, predsa prispieva k vytvoreniu predstáv a možnostiach podobného alebo aj iného riešenia toho istého problému. Podobne možno hodnotiť aj snahu autorky o načrtnutie prístupu EÚ k ochrane jej finančných záujmov pred podvodnými konaniami, tak ako vyplývajú z právnych aktov tejto integračnej inštitúcie, o ktorú sa pokúsila v siedmej kapitole (nesie označenie ako ôsma kapitola).

Poznatky, návrhy a hodnotenia, ku ktorým autorka dospela na základe výsledkov skúmania parciálnych problematík v jednotlivých častiach práce , sú zhrnuté v závere práce. Viaceré hodnotiace závery autorky sú všeobecne priateľné, ale určite sú aj také, o opodstatnenosti ktorých možno diskutovať, prípadne s ktorými možno polemizovať. Určite si však zaslúžia pozornosť zainteresovaných subjektov.

Posudzovaná dizertačná práca predstavuje po formálnej stránke a aj obsahovej stránke vydarený výsledok skúmania danej problematiky. Z obsahovo-systematického hľadiska je práca vhodne rozčlenená a usporiadaná do spomínaných častí. Celá práca je napísaná kultivovaným odborným jazykom, využívajúcim správnu terminológiu. Jednotlivé pasáže , myšlienky a závery sú formulované dostatočne presne presvedčivo a v absolútnej väčšine aj zrozumiteľne. Vyzdvihnut treba prácu s dostupnou literatúrou, vrátane cudzojazyčných zdrojov . Prevažne pozitívne tiež možno hodnotiť formálnu úpravu práce .

Pokial' ide o voľbu použitých vedeckých metód, táto je v plnej miere zodpovedajúca charakteru, obsahu a cieľu práce. Autorka práce pristúpila k výberu a k aplikácii vedeckých metód plánovito a s rozmyslom. Je evidentné, že dostatočne ovláda vedeckú propedeutiku v teoretickej a aj v praktickej rovine. V práci sú proporcionálne zastúpené metódy analýzy a syntézy, ako aj metóda komparácie. Primerane spracovanej téme je použitá aj historická metóda. Kladne možno hodnotiť aj to, že autorka pochopila a uplatnila teoreticko-praktický prístup, opierajúce sa aj o jej vlastné skúsenosti a poznatky.

Cenným prínosom práce je porovnávanie vlastnej argumentácie autorky so zaužívanými názormi, prípadne s názormi iných odborníkov, a to aj tam, kde sa autorka

s inými názormi celkom nestotožňuje. V takýchto pasážach je autorka zväčša dostatočne presvedčivá, ale súčasne dokáže dávať iným názorom príslušný vedecký priestor a rešpektovať ich.

Z vedeckého hľadiska otvára hodnotená dizertačná práca, najmä vzhľadom na celý rad originálnych informácií a hodnotení, priestor pre ďalšie vedecké skúmania, polemiky a hodnotenia. Pre tento proces ďalšieho poznávania skúmanej problematiky vytvára práca vhodnú teoretickú základňu.

Záver:

JUDr. Simona Heranová preukázala v predloženej dizertačnej práci rozsiahle odborné znalosti a schopnosti potrebné pre riešenie určenej témy, schopnosť tvoriť pracovať s odbornou literatúrou, využívať vedecké metódy práce, ako aj spôsobilosť kreatívne prednášať a odôvodniť vlastné návrhy a závery. Autorkou predložená práca je prínosom pre rozvoj predmetov trestného práva. Napriek niektorým, zväčša formálnym, kritickým pripomienkam, ktoré neznižujú inak vysokú kvalitu práce, možno konštatovať, že táto splňa všetky požiadavky kladené pre tento druh kvalifikačných prác.

Navrhujem preto, aby bol JUDr. Simone Heranovej na základe predloženej dizertačnej práce a po jej úspešnej obhajobe, priznaný akademický titul „philosophiae doctor“ (Ph.D.).

Navrhujem, aby doktorandka v rámci obhajoby dizertačnej práce zodpovedala na otázku, aké sú podľa jej názoru v prípadoch podvodného konania proti majetku možnosti zániku trestnosti na základe účinnej ľútostí.

Bratislava, 20. augusta 2012

Doc. JUDr. Peter Polák, PhD.

